

КОЛОЧАВА

С. КОЛОЧАВА МІЖГІРСЬКОГО РАЙОНУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Інтерв'ю

Свято Колочави стане традиційним

На третій день Великодня – 29 квітня 2008 року Колочава вперше відзначатиме своє свято. Ідея святкування Дня села належить сільському голові Юрію Хланті та народному депутатові України Станіславу Аржевітіну. Про особливості проведення свята та заплановані заходи головний натхненник свята поділився у розмові з кореспондентом «НК».

с. Колочава
Міжгірського району
Закарпатської області

– Станіславе Михайловичу, ви як один з головних ініціаторів та організаторів Дня Колочави, розкажіть нам детальніше, які сюрпризи чекають на колочавців 29 квітня, які гості прийдуть до села?

– Насамперед я хочу сказати, що це свято робиться перш за все для колочавців. Але якщо воно вийшло за рамки села і нашу ініціативу підхопили б сусідні села, то це лише великий плюс.

Ми очікуємо на святі велику кількість колочавців, адже саме в пасхальні дні всі заробітчани з'їжджаються додому з усіх кінців світу. Також запросимо всіх голів сіл Міжгірського району, керівництво області, представників посольств, туристичних операторів, журналістів. Не знаючи точно, як нам «підє» вперше таке свято, вирішили обмежитися вузьким колом запрошених, свято буде більш домашнім.

Крім того, на Закарпатті у великодні дні проводиться щоденний семінар по туризму, який організує Товариство закарпатців у Києві. Його учасники планують виділити один день для практичних занять та поїздки у Колочава на День села. Для гостей проведемо спеціальну екскурсію по всіх музеях села.

– Який же все-таки головний задум, ідея цього свята?

– Найголовніша ідея свята – цей день має стати приводом для вирішення фундаментальних проблем села. Цього року плануємо освітити вулиці від центру села і до Горба та весь Брадолець. Для жителів Сухара плануємо встановити два

мости – бетонний та металевий. Із металевим трохи ситуація ускладнилася, бо Кабінет Міністрів України прийняв рішення про заборону на переміщення майна, особливо військового, а умови не визначили.

Плануємо завершити огороження церкви Святого Духа.

Також до Дня села буде проведений «ямковий ремонт» сільських вулиць, трактор для села я вже придбав.

Ще одним подарунком для всього села стане відкриття Центру послуг.

У шкільній бібліотеці відкриється спеціальний фонд, до якого я буду закуповувати книжки. Це будуть здебільшого програмні твори з української та зарубіжної літератури, яких немає у шкільній бібліотеці. Крім того я закупив усі книжки сучасних письменників Закарпаття, які виходили протягом останніх років.

Ще одна проблема, яку маємо вирішити до свята – це ліквідація сміття. Всі школи мають вийти на кількадесятні суботники та очистити Колочава, дорослі ж разом із районною адміністрацією мають його вивезти за межі села.

Наступний пункт у підготованні до Дня села – впорядкування угорського, чеського, єврейського цвинтарів, могили румуна та словака. Також приберуть пам'ятник Ольбрахту та вівчарю, обеліск.

Під час свята на могили покладемо квіти та запалимо свічки від односельчан. За кожним напрямом ми закріпили відповідальну особу, яка керуватиме виконанням поставленого завдання. Під час свята кожен відповідальний вийде на

сцену і розкаже односельчанам, що і як він зробив (чи не зробив) до свята.

– Чому вибрали саме 29 квітня для святкування? Відтепер щороку колочавці відзначатимуть це свято на третій день Великодня?

– Найголовніший фактор, який вплинув на вибір дня свята – це присутність колочавців вдома, адже навесні вони масово виїжджають на заробітки. Спочатку ми планували святкувати у першу неділю травня, та позаяк тепер День Колочави співпав із пасхальними святами, то вирішили його перенести на 29 квітня. Подивимось, як воно пройде цього року, і потім вже остаточно вирішимо, коли найкраще його відзначити – на третій день Великодня чи у першу неділю травня.

– Які заходи проводитимуться на День села?

– У програмі святкування все детально розписано. На подвір'ї або у приміщенні (залежить від погоди) Колочавської середньої школи експонуватимуться шкільні твори та народні вироби, зокрема, вишивки та різьблення. Відбудуватиметься традиційний футбольний турнір імені вчителя фізкультури М. І. Аржевітіна. Участь у турнірі візьмуть усі школи Міжгірського району, які протягом квітня вже змагаються між собою. У Колочава прийдуть лише дві команди – переможці серед дорослих та серед дітей. Команда, яка виграє фінал, гратиме із колочавською збірною. Звичайно лише тоді, якщо перше місце не виграють колочавці. Подарунки ж от-

«ДЕНЬ КОЛОЧАВИ» ПЛАН ЗАХОДІВ

29 квітня 2008 року

- **8.30-09.00**
Збір членів оргкомітету. Обговорення ходу виконання розпорядження сільського голови «Про святкування Дня Колочави» від 21 березня 2008 року.
- **9.00-11.00**
Фінальна частина футбольного XII турніру на приз вчителя фізкультури Михайла Аржевітіна. (відп. Мостовий В., Кий М.)
9.00-09.30 Зустріч гостей і запрошених на свято «День Колочави» (відп. Хланта Ю., Аржевітін С.)
- **10.00-14.00**
Виставка дитячих малюнків «Село моє, для мене ти єдине!» (відп. Кий М.)
Виставка-продаж народних ремесел та мистецтв «Вернісаж» (відп. Ломакіна В., Кий М.)
- **10.00-10.30**
Відкриття дитячого дошкільного навчального закладу в присілку Сухар (відп. Хланта Ю.)
- **10.30-11.00**
Відкриття мостового переходу через річку в присілку Сухар (відп. Хланта Ю., Аржевітін С.)
- **11.30-12.00**
Відкриття Центру послуг. Театралізоване дійство за участю дитячого танцювального колективу Колочави. (відп. Сюгай А., Станішевська В.)
- **12.30-13.00**
Презентація нового книжкового фонду у шкільній бібліотеці. (відп. Леню В., Кий М., Аржевітін С.)
- **13.00-14.00**
Збір учасників святкової театралізованої ходи по центральній частині села. (вулиця Духновича – «по-конечному», у Оленича) (відп. Ломакіна В., Шетеля М.)
- **14.00-14.30**
Святкова театралізована хода по маршруту: «Старий клуб – стадіон школи» (відп. Ломакіна В., Шетеля М.)
- **15.00-18.00**
Святковий концерт на стадіоні Колочавської середньої школи (відп. Штаєр І., Хланта Ю., Аржевітін С.)
- **18.00**
Святковий феєрверк. (відп. Шмулига В.)
- **20.00**
Включення освітлення центральних вулиць села (відп. Маркович, Хланта Ю., Аржевітін С.)
- **20.30**
Від'їзд гостей

Весь день у селі Колочава працюють атракціони для дітей

Майстер своєї справи

«Поки шию –
доти «жию»

Христина Іванівна Коноар. Фото 1987 року

«Я візьму той рушник, простелю наче долю...», – співається у відомій пісні.

Все життя 64-річної жительки Колочави Христини Коноар устелено рушниками. Її вишивка прикрашає хати та церкви не лише Закарпаття, але й усієї України. Багато виробів повезли з собою за кордон туристи, які навідувалися до відомої вишивальниці. Порахувати кількість робіт, які власними руками створила протягом усього життя, не здатна навіть сама майстриня. Та можна бодай приблизно уявити скільки вишила Христина за більше як півстоліття невсипучої праці, якщо навіть у поважному віці вона вишиває по 5 рушників на місяць!

– Любов до вишивання у мене з'явилася ще змалку, – розказує Христина. Я народилася у 1944 році, у сім'ї бідних селян. Батьки тоді ніде не працювали, тому ми постійно бідували. У Бродольці я ходила до школи, яка знаходилася у старенькій хатині. Там також жила молода жінка, яка постійно вишивала. Отож любила ходити до неї та могла годинами спостерігати за її роботою. Так і навчилася вишивати. У четвертому класі я крючком гачкувала мережива, які у мене брали старші дівчата, адже тоді їх носити було модно. Пізніше почала хрестиком вишивати рушники на «ямкуватому» полотні. Тоді я була змушена вишивати, щоб заробити якусь копійку. Це був мій хліб.

Закінчивши у 1957 році сьомий клас на відмінно, далі вчитися Христина так і не пішла, адже не мала у що одягнутися та взутися. Довелося у підлітковому віці йти служити до багатих господарів за 15 корбованців на місяць.

– Служба була важкою, – згадує Христина. – Треба було поратися по господарству, виконувати усю хатню роботу, доглядати худобу, навіть у полонину наганяла корову пасти. Прослуживши півтора року, я ще потім рік їздила на заробітки, а потім добрі люди влаштували працювати на пошту – розносила кореспонденцію по хатах.

Та попри усі негаразди та важкі будні, вишивання Христина не покидала ніколи. Після важкого робочого дня вона брала до рук голку і до пізньої ночі творила дивні візерунки на білому полотні. Така праця давала змогу ще трохи підзаробити, приносила душевний спокій, допомагала заспокоїтись, впорядкувати думки. Візерунки брала з журналу «Радянська жінка». Та й сама любила експериментувати, змішуючи різні узори. Дуже рідко бувало, що шила два ідентичні рушники – всі різні.

У Колочаві вміти вишивати хрестиком зобов'язана кожна жінка чи дівчина, адже за сільським звичаєм рушник супроводжує людину від народження і до кінця життя. Без вишиваного рушничка у селі паску посвятити не понесеш, кожна дівчина, виходячи заміж, обов'язково має подарувати рушники батькам чоловіка, вони візьмуть їх з собою у домовину.

– У 1962 році я вийшла заміж, тоді ж закінчила вечірню школу та екстерном здала екзамен за три роки, отримала атестат про закінчення 11 класів. Того ж року мене взяли на роботу у побутовий комбінат вишивальниці. Я вишивала картини, здавала їх у Міжгір'я, і вже район відправляв їх далі. Багато своїх виробів дарувала. Коли приїжджало керівництво із району, то ніколи не обминали мого кабінету. Знали, що завжди у мене знайдеться для них подарунок – вишита серветка чи рушничок.

Часто за свою роботу отримувала відзнаки та премії, вироби возили на виставки до району.

Коли у селі з'явилася кросна, я почала ткати рушники. Позаяк робота у мене аж кипіла у руках, то моя директриса дала оголошення у газети про продаж рушників. І мені десятками почали надходити листи з усієї України. Я ткала рушники для весіль, похоронів, різноманітних святкувань: скатертини, накидки для телевізора, крісла, дивана... І так аж до 1991 року, поки шовкові нитки дуже подорожчали. Бо для того, щоб виткати рушник потрібно занадто багато ниток. Довелося знову повертатися до вишивання хрестиком по канві. І так шию досі. От від жовтня вишила 23 рушники (розмова проходила у березні – авт.).

Вишиває майстриня у середньому один рушник на тиждень, а деколи й швидше. Вдень працює рідко, здебільшого схилється над вишиванням як стемніє, засиджуючись над роботою до першої години ночі, аж поки спина не почне боліти. Замовлень має багато, і надходять вони регулярно. Каже, що ледве встигає їх виконувати. Досі приїжджають до Христини із усього Закарпаття по її рушники. Проте навіть коли терміново комусь треба рушничка, у Христини завжди знайдеться на продаж. А віддає таку красу за сміховинну ціну – 55–60 гривень. Попри те, що подорожчала канва і нитки, ціна на Христинину вишивку не змінюється.

– Вишивання завжди було і залишається моїм улюбленим заняттям і робота завжди приносила лише задоволення. Та й дозволяла підзаробити – гривень 30–35 на одному рушнику. Можливо люди платили б і більше, але я не піднімала ціни. Я й так лише сиджу, не маю здоров'я щось робити, а так за вишиванням заспокоююся, відчуваю, що ще на щось здатна. От у лікарні як лежала, то навіть лікарі рекомендували мені постійно ви-

шивати, поки буду бачити. Це заспокоює мої нерви, адже я у житті пережила чимало – два інфаркти, два паралічі, чотири операції перенесла... Тому, поки шию – доти й «жию». Вишивання замінює мені ліки, заспокоює, та ще й до пенсії придає не завадить, бо ліки тепер дорогі, й купити все грошей не вистачає.

Колісь Христина повишивала рушники та хоругви для церкви. Розказує, що за одну зиму вишила 22 метри канви!

– Вся вишивка у православній церкві – моїх рук робота. Але дуже образливо, що багато моєї вишивки у церкві познімали і вона десь припадає пилюкою. Лише у вітварі стелять священикам, а все решта замінили на білі скатертини. Колісь уже покійний священик Ілько дуже любив вишиване, а тепер нова мода повелася.

– Скільки здоров'я та невиспаних ночей на тих рушниках!

Свою майстерність Христина передає трьом донькам, які в усьому наслідують маму.

– Моя дочка Надя живе у Воловці. Ндавно приїжджає до мене і просить кросна, задумала ткати. Я й кажу, нащо тобі то здалося, хіба мало маєш готового? А вона й пояснює, що ніхто не вірить, що вона уміє ткати, сміється, ото й вирішила їм доказати. Як почала Надя ткати, то всі ходили до неї дивитися, мов у музей. Дуже дивувалися, як вона така молода уміє ткати.

А от коли дочка Марійка ходила до четвертого класу, я потрапила у лікарню на операцію. Приїжджаю додому, а вона все доткала, що я залишила незакінченим.

Не відстає від сестер і Галя, яка чимало рушників вишила для церкви.

Тепер сімейну справу опановує онука Анюта, якій 11 років.

У Христининій хаті вишитого небагато, адже все життя вона своєю працею заробляла на хліб. Попит на її вишивку не згасає й тепер, лише от здоров'я вже не таке. Вже давно вона шиє в окулярах. Каже, що через підвищений рівень цукру, її зір і далі падає.

Свої давні рушники, вишиті колочавськими візерунками, Христина збирається всі здати до музею. Зокрема вишивання на мішковині «гладдо» – зроблене ще у 1965 році.

Марія ШЕТЕЛЯ.

Відома майстриня відкриває таємниці вишивання онучці Анюті

ФУТБОЛ –
НАЙКРАЩА ГРА

Футбол – один з найпопулярніших видів спорту в сучасному світі. Сотні тисяч гравців і мільйони вболівальників нашої планети обирають футбол. Не всі італійці знають ім'я власного президента, зате усім відомо хто такий Андрій Шевченко, і звідкіля він родом.

Для колочавських хлопців футбол не тільки улюблена гра, а й можливість примножити славу власного села, адже у квітні відбудеться подія до якої вони так довго готувалися – Районний футбольний турнір на приз М.І. Аржевітіна, який багато років працював учителем фізкультури та допризовної підготовки у Колочавській школі. Про підготовку до цього заходу розповідає помічник народного депутата України Станіслава Аржевітіна, Володимир Мостовий.

– Я як колишній викладач фізкультури дуже люблю футбол. Приємно, що зараз його ввели до шкільної програми. От чотири роки я допомагаю Станіславу Михайловичу проводити традиційні футбольні турніри у Колочаві.

Перший відбувся тринадцять років тому. Його метою була популяризація футболу та заохочення школярів до занять спортом. Цьогорічний турнір буде особливим: плануємо зібрати найкращі команди Міжгірського району (13 команд старшої і 15 молодшої вікової категорії). Триває прийом заявок на участь. У майбутньому плануємо проводити турніри обласного, а можливо і міжнародного масштабу. Вже зараз є пропозиції від румунів.

Цьогорічний турнір проходить у три етапи: перший тур відбудеться 12–13 квітня, півфінал – 19–20 квітня, а фінальна гра – 29 квітня, на День Колочави.

Відбудеться два матчі між найсильнішими командами обох вікових груп. Якщо раптом колочавські футболісти не потраплять до фіналу, то буде проведено додатковий третій матч між командою-переможцем старшої групи та Колочавською збірною.

Ну і звичайно ж, відбудеться нагородження. Серед призів – перехідний кубок та форма для команд-переможців. За друге місце – комплект м'ячів. До того ж, кращі гравці – захисники, напівзахисники, нападаючі – будуть відзначені грошовими преміями. Все це, а також харчування учасників турніру забезпечує народний депутат України Станіслав Аржевітін.

Ті команди, що посядуть друге і третє місце, отримають подарунки від райдержадміністрації. Про це подбає голова Міжгірського району Іван Ярема.

– **Напевне до цього турніру футболісти готуються дуже наполегливо...**

– Коли буваю у Колочаві, до мене завжди підходять місцеві хлопці й запитують: «Ну що, буде турнір? Бо ми тренуємося!» Тому, звичайно ж, коли бачу їхній запал хочеться організувати такі заходи.

Якщо для міських дітей футбол – це спосіб долучення до здорового способу життя, то для сільських – відпочинок. Колочавські хлопчачки змалечку привчені до фізичної праці, здається вони зовсім діти – а на руках мозолі. Футбол для них – це цікаве захоплююче дозвілля. Є конкуренція між командами, а отже – стимул для невпинного самовдосконалення.

Минулого року Станіслав Михайлович змонтував фільм про Колочавські футбольні турніри. Під час перегляду дехто з дорослих з приємністю згадував, як понад тринадцять років тому сам грав у футбол, готувався до змагань.

З кожним роком футбол усе більше завойовує серця молоді. Я не здивуюсь, якщо через деякий час хтось із хлопців потрапить до збірної України, і в інтер'ю для якогось спортивного каналу розповість, що свою спортивну кар'єру почав з Колочавського футбольного турніру.

З часом ми зробимо фотозальбом всіх турнірів, а також знімемо фільм.

Розмову вела Наталка ПРИСТУП

Історичні нариси

Бувальщина про вузькоколіяку

В цьому році планується відкрити черговий музей у Колочаві – «Колочавська вузькоколіяка». У якому буде відтворена історія закарпатської і, зокрема, колочавської вузькоколіяки.

У вересні 1880 року приїзд вінченосної особи «одушевив» голодну, забуту Богом Гуцульщину. Вісті про помпезні прийоми, феєрверки та розмови найяснішого цесаря з простими людьми швидко розлетілися по всьому ланцюгу Карпат. І хоч безпросвітній нужді в горах нічим не зарадила велич монарха, але вояк здійснений цесарем не минув даремно. Одвічно таємні густі ліси та дзеркально чисті струмки, неабияк вразили і розхвилювали п'ятдесятирічного імператора. Франц-Йосип сам побачив і переконався, що без заручин пихатої метрополії із набурмосеними вершинами Карпат неможливо добратися до багатств цього краю. І, напевно, саме тому в епоху його правління (1848–1916) розбудова залізничної мережі в «кляпковій» державі набула найбільшого розвитку.

Дісталось від нововведень і карпатським бокорашам. Віками сплаваючи деревину вниз по течії річок, вони часто загачували воду стовбурами дерев. Річки розливалися і затоплювали городи селян. Жителі скаржилися на невправних бокорашів, але нічим не могли зарадити своїй біді.

Та чудо відбулось – розпочалося будівництво вузькоколіяк (ширина колії 700–760 мм). Її прокладали у таких місцях, де іншим транспортом дістатися було важко. З того часу вузькоколіяці на декілька десятиліть доведеться виконувати роль головного транспортного «коня» в Карпатах. Вже до Першої Світової війни залізничні полотна оповили всі найбільші центри карпатських лісорозробок.

«Лісопереробна імперія» отримала нове дихання!

Чорний, як смола, вузькоколіяний паротяг загуркотів і на Закарпатті.

По всіх долинах великих закарпатських річок: Ужа, Латориці, Боржави, Ріки, Тересви,

Тиси, Терелі весело заблискали лінії довгих шпал.

За дешевим «зеленим золотом» в карпатській пралісі кинулись найвідважніші підприємці Австро-Угорщини. Вони не тільки вперто прокладали вузькоколіяні дороги в долини малодоступних потічків, але й витягували їх аж під вершини Карпат.

Лише в Ужанській долині з кінця XIX і до середини XX століття функціонувало 233 км лісових вузькоколіяк. Аналогічні лісові дороги (часто тимчасові), рух по яких здійснювався за допомогою кінської, локомотивної та моторової тяги, густо порозбігались й по інших долинах, передгір'ях та гірських зонах Карпат.

Появу в гірському краї внутрішнього залізничного транспорту можна назвати економічною революцією на зламі XIX і XX віків, оскільки лісове господарство водночас отримало швидкий, комфортний і дешевий зв'язок. В залежності від економічної доцільності лісові потяги «впрягали» в різну тягу. На магістральних лініях використовували паровози, а в найглухіші карпатські закутки тягнули свого «воза» коні.

Одну з перших, точно датовану (1887 р.) лісову вузькоколіяку на Закарпатті спорудила фірма «Поллак і Шульц». З центру деревообробки – села Буштина, де знаходилась дирекція державних лісів і земель, через широку Терелянську долину вона поважно прямувала до Ванігова. Того ж року в долині паралельної ріки Тересви, води якої зустрічаються з Терелею в обіймах матері Тиси, фірма «Тересвянські місцеві залізниці» спорудила колію, що дотягувалась аж до гірського верха Кобила (1182 м над р.м.). Через два роки це дев'ятнадцятикілометрове залізничне полотно перейшло у відомство «Мадярських державних залізниць».

Коли було споруджено головну вузькоколіяку у лісовій смузі правого берега Ріки – достеменно невідомо, але засвідчено, що в 1897 році від неї відщепився і самостійно функціонував двокілометровий відтинок: Горінчево-Монастирець.

Доволі рання (1902 р.) півкілометрова штрека систематично доставляла деревину у село Воловець. Графік роботи лісової «локалки» був такий же напружений, як робота коня-годувальника у панському маєтку. Як тільки-но верховинська земля виривалась із снігових обіймів, лісова колія аж скрипіла від тиску вантажів. Вчасно підкочувався з сировиною маленький чорний паротяг і в долину річки Уличанки – верхню притоку поважного Ужа. Тут в селі Заброд ще в 1907 році запрацювала потужна пилорама.

Та найхімерніше мереживо із залізничних ліній висувала на своїх берегах грайлива Латориця. Вузькі колії стрімко летіли назустріч широким коліям. Одна з них, найбільш розгалужена, починалась відразу на подвір'ї тартаку неподалік від станції Свалява. Її запустили в роботу Будапештська філія віденської фірми «Holzhandels – Aktien Gesellschaft» у 1906–1908 роках для забезпечення лісом великої пилорами.

А от найдовшій вузькоколіяці Боржавської долини Берегово–Кушниця, спорудженій у 1908 році, судилося дожити до сьогодні. Воїстину народна довогителка «Анця Кушницяка» (сама так зворушливо називають цю залізницю місцеві жителі) за сто років існування вірно служила своїм пасажиром і вправно перевозила господарські вантажі.

Коли у 1919 році Закарпаття увійшло до складу Чехословацької республіки, новий уряд продовжив започатковану Австро-Угорським урядом практику спорудження вузькоколіяк для перевезення вантажів.

У 20–30-х роках XX століття на «легких коліях» з'явилося більше критих вагонів, в які охоче завантажувалась альтернативний «товар» – пасажирів.

Зокрема, на святе вузькоколіячине місце у Боржавській долині направили моторові пасажирські вагони М-11 і М-21. Таких у всій Чехословацькій існувало трохи більше десяти екземплярів. Це був справжній закарпатський трамвай! Вагончики із мотором внутрішнього згорання, акуратним просторим салоном і навіть... ну зовсім несподівано, туалетом!

В околицях Ужгорода найдовша залізниця, що обслуговувала військовий деревообробний завод, при «чехах» зуміла перелаштуватися на перевезення пасажирів за маршрутом Ужгород–Анталовці.

Верхня течія Тиси густо обросла вузькоколіяками тільки в роки входження краю до Чехословацьчини. І навіть тут, де починалися найвищі гори, про пасажирів щоденно пікувалися «вузькі» поїзди.

Працький уряд, прагнучи модернізувати слаборозвинуті райони своєї держави, вкладав у розвиток Закарпаття більше, ніж вилучав. Намірів і проєктів у нової влади назбиралося чимало. Та найбільше зацікавилися вони верховинськими річками, що мали потужний енергетичний потенціал. З того часу в літописі високогірної Терелі, вперше намітився сюжет тієї драми, про яку сьогодні з біллу повідують старі бокораші.

Села по річці Терелі були найбільшій землею і мали найліпший будівельний хвойний ліс. Тут проживало... ну правильно, найбільше бокорашів. З важкодоступних гір стягували вони донизу міцні стовбури і сплавливали їх плотами аж до самої Тиси. Центром цих подій стала Чорна ріка, яка разом з Колочавкою і наповнювала річку Терелю.

Ще в 1914 році австрійське акціонерне товариство в середній течії Терелі – на станції Драгово спорудило автономну вузькоколіяку. Завдяки сплаву лісу Терелею та транспортування його залізницею, Драгово перетворилося в найбільший деревообробний центр у цій місцевості. І на деякий час стало і політичним центром Колочави.

1914 рік – дата непроста. Здається, що тільки привід Першої світової війни перешкодив підприємцям потягнути вузькоколіяку ще вище – через Мерешор, Колочаву, Негровець і аж до найбільшої таємниці – «морського ока»

Карпат. Але мешканці сіл Терелянської долини добре знали, що їхня ріка має свою «лісо-сплавну» філософію. Терелія, на відміну від інших гірських річок, гливіла набагато вище над рівнем моря, і була дуже зручною транспортною артерією для місцевих бокорашів. Чого дарма паровозик ганяти, якщо рідна Терелія аж пінилась від радості, коли терелія у своїх каламутних водах безцінний карпатський скарб.

В 20–30 роках XX століття по всій Європі уже народжувалися гідроелектростанції. Ось тоді чеський уряд і підготував проєкт про будівництво у Карпатах потужної ГЕС. Відтак, не судилося. В 1939 році припинила своє існування Чехословацька держава, а в Закарпатті, що віками терпіло сирітську долю, знову господарювали мадяри.

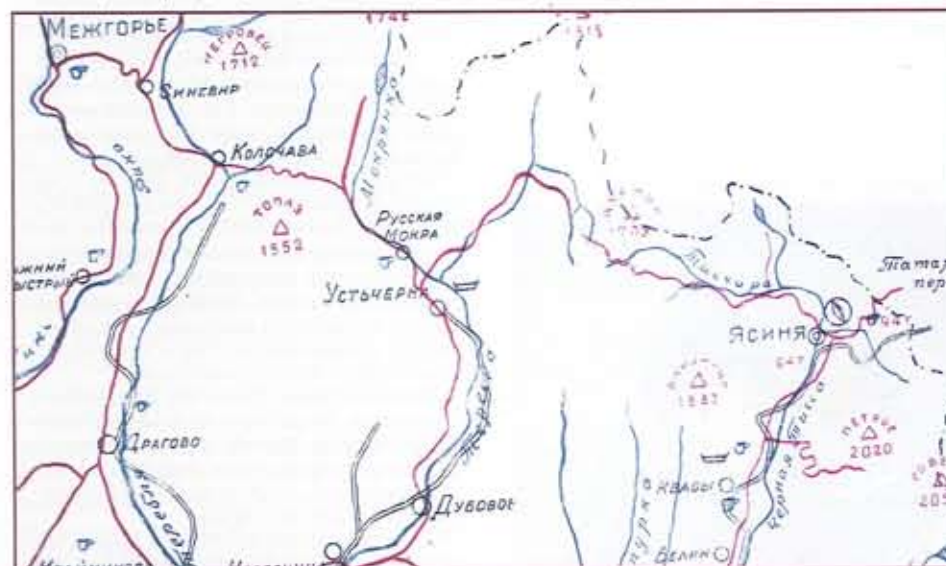
З 1945 року Закарпаття уже у складі СРСР. Далі – яріло, червонолі, меркало, тобто шаленими темпами йшло будівництво соціалізму. Будували соціалізм із деревини також. За вказівкою Сталіна розпочалося масове вирубування карпатських лісів для відбудови шахт Донбасу. Обсяг заготовлених деревини часто сягав астрономічної цифри. СРСР швидко збудував різногалузевий промисловий комплекс, до якого входили лісові промисли, механічні майстерні, а зрештою, і енергія гірського потоку почала обслуговувати їх. Радянська влада вже з 1949 року розпочала впроваджувати в життя прогресивні наміри попереднього уряду. У червні 1956 р. на території Закарпаття була запущена в експлуатацію унікальна Терелянська гідроелектростанція. Неподалік від греблі, захопивши кінець Колочави та початок Вільшан, розмістилося мальовниче водосховище, яке стало улюбленим місцем відпочинку місцевих мешканців. Вода колись дуже норавливої Терелі зараз справно крутить турбіни ГЕС, а на її березі, в північній частині Колочави, ніби забавляючись нашим зором, то з'являються, то зникають залишки (важко повірити!) старих, замучених шпал.

Здається вже й нема про що говорити, але жива історія повертається! Вузькоколіяка, яка ще тільки в минулому столітті була брендом Карпат не може назавжди зникнути з дороги нашого життя. Чартерний рейс у минуле по лісовій вузькоколіяці незабаром буде реальністю для жителів і гостей селища Колочави. Від джерела Боркут (де колись розверталися всі паровози) через Квасовець курсуватиме справно тепловоз «чеських» часів. Його гудок привітається із трубним кличем молодшої за нього ГЕС, а далі... увягьте самі: навколо гори, в низу річка, поруч джерела, а ще... звисаючі стрімкі скелі! Правда це перша черга музею «Колочавська вузькоколіяка». В 2008 році планується встановити лише «нерухому» частину музею – потяг з 7 вагнами, лісорубську голибу та інше.

Ця самотність природи і старої залізниці переповернена дивним чаром.

Залишається тільки дочекатися, коли на зворотній шлях у минуле покличе нас глибоким гудком «Колочавський трамвай».

Надія ЦЕНДРА
(по матеріалах з архіву С.М. Аржевітіна).

Засновник та видавець – С. Аржевітін, Головний редактор – С. Аржевітін.
Випускаючий редактор В. Ломакіна.
Дизайн та верстка дизайн-студія «Золоте серце».
Загальний наклад 4 000 прим.
Підготовка до друку та друк ТОВ «ДІАЛОГ ПРЕС»,
свідоцтво серія ДК №2873 від 11.06.07 року.
Адреса редакції: м. Київ, 01001 Головна пошта
а/с № 518, телефон: +38(044) 255-23-91, 331-28-15
e-mail: novakolochava@ukr.net
Фото з архіву С. Аржевітіна